

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

[...] nuptijs qualiter exprimatur, ibique de [...]rocu[...]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

quod locū. C. si mulier secund. nupt. vbi probatur, legatū t̄ a marito vxori factum, si vidualem vitam egerit, vel donec secundo nupserit, amitti ab vxore, si secundo nubat. Nam conditio coelibatus, ac viduitatis, & si reiciatur ab vltima voluntate in his, qui nondum coniugium contraxerunt, sed si hoc. §. fin. cum sequen. ff. de condit. & demonstr. in his tamen, qui iam primas nuptias contraxerant, non reicitur. l. 2. C. de indict. vid. tollen. notat Io. de Garro. in rub. C. de secund. nupt. g. pena. & idem in l. r. super. gl. n. 23. C. eo. quod comprobatur, quia honestum est à secundis nuptiis abstinere. c. in fin. 31. q. 1. l. hac conditio. ff. de condit. & demonstr. vbi hoc notat Soc. & optime Coraf. libro miscellan. 3. cap. 1. Nam & ex secundis nuptiis anima prioris mariti contrahitur. auth. de non elig. secun. nub. foemin. §. per speximus. & auth. de nupt. §. que vero. in 2. fitque iniuria filii prioris mariti, vt in d. §. per speximus. probatur. Hinc & Plutarch. in proble. Rom. 105. icribit, foedum esse viduis, multis presentibus nubere: cum secundæ nuptiæ sint tristes, atque lugubres. Ex quibus inferitur. t̄ vxorem, cui maritus legauit mille, si caste vixerit, secundo nubentem legatum amittere, licet caste viuere is dicatur qui vitam coniugalem elegit. cap. Nicena. 31. d. simit. Thom. 2. q. 151. art. 1. Sic etenim hanc illationē asserunt Angel. & Alex. in l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebell. idem esse dicentes, si dicta conditio adiecta sit ab aliquo filio pramortui mariti: secus vero si à patre aliove extraneo, qui non esset prioris viri consanguineus, filia vel alteri foemine sub dicta conditione legatū fiat: tunc enim non amittit foemina illud legatum, etiam si nubat, secundum eosdem quorum distinctio communis est, vt testantur Claudi. in dicit. l. mulier. §. cū proponeretur. & Iaf. in l. fin. colum. si. C. de indicta. vid. & Ioan. à Garro. in rub. Cod. de sec. und. nupt. numer. 89. & eam sequitur Tiraquellus in l. boues. §. hoc sermone. n. 149. de verb. signifi. multa de secundis nuptiis adducēs, quamuis Bart. in dicit. §. cum proponeretur. indistincte teneat, legatum vtunque à marito factum vxori, si caste vixerit, minime amitti ab vxore, etiam si contrahat secundas nuptias. Cuius opinionem defendere conatur Hippolyt. singul. 577. scribit tamen Angel. in dicit. §. cum proponeretur. minime caste viuere eam foeminam, quæ tertio nupserit: idem Barbat. consil. 17. volum. secundo. Parisi. consil. 260. vol. 4. quorum opinio nō aliter mihi placet, quam si referatur ad maritum, vel eius filios dictam clauulam proprio testamento adiectentes.

CAPVT IV.

Qualiter consensus exprimitur.

S V M M A R I A.

- 1 Verba non esse necessaria præcisè ad matrimonium contrahendum, sed sufficere signa.
- 2 Mutus nuptias contrahere potest.
- 3 Signa exteriora esse omnino de essentia matrimonii.
- 4 Annuli traditio an consensum coniugalem præseferat.
- 5 Subarrare.
- 6 Digitus annularis.
- 7 Tacens, & presens consentire videtur matrimonio, ab eius parente, ipsius tacentia nomine contracto.
- 8 Cohabitatio coniugalis, adducta Romani Pontificis dispensatione scienter contingens, matrimonium, quod nullum erat, validum efficit.
- 9 Non refert quis prius interrogetur in coniugali contractu, vir an foemina.
- 10 Mutuum consensum in matrimonio requiri qualiter intelligatur.
- 11 Procurator habens mandatum ad id spectale, nomine alterius potest matrimonium contrahere.
- 12 Procuratore, & eo cum quo contrahendum est coniugiu, ignorantibus eius mandatum reuocari potest.
- 13 Procuratoris mandatum ad matrimonium contrahendum etiam iratum, si reuocetur, matrimonium non potest contrahi.
- 14 Procuratoris mandatum ad contrahendum matrimonium, tacite, non tantum expresse reuocatur.
- 15 Procuratoris mandatum ad renuntiandum beneficio ecclesiastico, & si reuocari possit, hac tamen reuocatio, licet tacite fiat, est ipsi procuratori denuntianda.
- 16 An epistola matrimonium contrahatur.

AD huius materiae cognitionē scire oportet: num verba sint necessaria, de substantia huius coniugalis contractus? Et gloss. in cap. tua de spons. videtur dicere verba esse præcisè necessaria, in valentibus loqui: at in his, qui loqui non possunt, exteriora sufficere signa, ex quibus coniugalis consensus exprimitur, quod probare videtur tex. in d. c. tua. & id antiquiores quidam sequuntur: quos Henric. ibi refert col. 1. Verius tamen t̄ est etiam in valentibus loqui, verba non esse præcisè necessaria: sed satis esse consentum exprimi per signa. Nam si de substantia matrimonii essent verba, etiam in mutis matrimonium minime dicitur.

Si quidem substantia non mutatur ex accidentibus. Et tamen Mutus t̄ contrahere matrimonium potest. cap. cum apud de spons. Igitur de substantia matrimonii non requiruntur verba. Sic glo. à prima opin. recedere videtur in requiruntur hoc notant Hosti. Anton. Cardin. Abb. & Præpos. atque ibidem optime Ioann. Imo. in rep. col. 7. Abb. in cap. ex parte. au. 8. & 28. de rest. spol. gloss. in cap. sufficiat. 27. quest. 2. Palud. in 4. dist. 27. quest. 2. art. 3. & ibi Ioan. Maior. quest. 1. Florent. 3. part. tit. 1. cap. 19. §. 1. Are. consil. 13. col. 2. ibi hanc opin. allerit esse communem, idem profitetur Syluest. in verb. matrimonium. 27. quest. Abb. dicit. c. tua. Nico Boer. dicit. 1. n. 18. & Galiaul. in l. r. in prin. col. penult. ff. de verborum obligat. vbi Ioan. Croc. & alii id testantur, ac post eos Socin. Iunior. consil. 29. vol. 2. col. 2. Nec Thom. contrarium allerit: tamen ab aliquibus pro prima opinione citetur. Is enim d. dist. 27. quest. 1. art. 2. dicit, verba requiri, signa tamen verbis aequalere. Ex quibus tex. in dicit. c. tua. dum dicit, verba esse necessaria: intelligendus est, id est vtilia quo ad certiorē probationē consensus, non quod alia probatio non sufficiat: sed quia ista, probatio ex verbis certior est, ita mo. ibi. col. 7. de mente Abb. Vel exponi potest: verba, id est, signa experientia consensu inter quæ verba obtinent principatum, secundum Sylu. in d. §. 7. t̄ Ex his etiam notandū est ad essentiam matrimonii exigere exteriora signa: cū sit factum, tum: atque ideo requiritur signum exterius sensibile. Palud. in d. dist. 27. q. 1. art. 2. & Syluest. d. §. 7. Nam quod Ioan. Maior. in d. dist. 26. q. 1. ad 3. scribit matrimonium constitui posse absque signis ex interiore consensu, si per Dei reuelationem ille interior consensus vtrique constaret: ad diuinam reuelationem spectat. Nec alias dici potest matrimonium, etiam si interior consensus vtriusque ad coniugium concurrat, quod Host. Henric. & Dd. in d. c. tua. fatentur.

Hinc deducitur ratio ad gl. quam ibi dicit singularē Abb. in cap. penultim. de spon. vbi scribit t̄ matrimonium contrahi ex eo, quod foemine consensu coniugale exprimentū, vir ipse annulum tradiderit. Id enim signum consensu coniugale in viro exprimit, præmissio foeminae consensu, verbis expresso, & hanc opinionem sequuntur Dd. ibi communiter. Traditur equidē annulus in pignus matrimonii contracti, sicuti artra solet tradi in pignus contractæ venditionis. Vnde deductū est verbum, subarrare. t̄ Atque ille annulus, in matrimonii contractu, signum præ se fert illo, pignore corda maris, & foemine coniungi: & ob id quarto t̄ digito sinistræ manus inferitur, quod ibi vena sit ad ipsum cor tendens, Sic Isidorus in c. foemina. q. 5. hoc explicat, & idem ex Appione in Aegyptiacis adnotauit Gellius lib. 10. c. 10. Macrobi. lib. 7. Saturnal. c. 13. Virgil. Polydor. de inuento. rer. l. 2. c. 21. Plin. item l. 33. c. 1. quo argumēto, inquit, etiam nunc sponse annulus ferreus mittitur, isq; sine gemma. Et licet gl. in cap. tenor. de re iudicat. singul. secundū Abbatem ibi, & is simul in c. fina. de despons. impub. velint per annuli subarrationem matrimoniu præsumi, quod verum esse contendent Aret. consil. 13. col. 3. id tamen locum habet vbi ab altero contrahentium præcesserunt verba coniugio apta, & secuta est subarratio, vt asserit dicit. gloss. in cap. penult. & notat Abb. in dicit. cap. finali. cuius opinio magis communis est, notat idem Imo. in dicit. cap. tenor. vel quando est consuetudine inductū, vt in matrimonio annulus detur certa signatus forma: & sub illa daretur, ac fieret annuli traditio. gloss. in d. cap. foemina. q. 3. §. 5. Abb. & communis. in d. cap. fina. vbi hanc distinctionem exacta diligentia Henric. ex Hosti. & aliis auctoribus scripsit: & nouissimè Parisi. con. 55. n. 43. & consil. 6. col. vltim. vol. 4.

Secundo inferitur t̄ matrimonium vere contractū consentire, si parentibus filiorum nomine expressum coniugalem consensum præstantibus, ipsi filii præsentēs tacerint. text. in cap. 1. §. si de despons. impub. in 6. Consensus enim ille paternus expressum prælitus, filio præsentē, & tacente signum exterius inducit, quo filii consensus ad matrimonium exprimitur. Hoc autem ex parentū contractu à iure, præsumptione quadam inducitur. Nec habet locum in aliis extraneis gl. in dicit. cap. tua. Abb. in cap. ex parte de restitution. spoliat. Ioan. And. & Doct. in dicit. cap. 1. §. fin. Henric. in cap. 1. de desponsat. impub. Io. de Imol. in dicit. cap. tua. col. 12. vbi Præpos. col. penult. hanc opinionē allerit esse communem, quam etiam sequuntur Abb. col. 3. & Fel. in cap. nome. de presump. & Hippolyt. Singul. 147. etiam si à filio nullū aliud signum exterius processerit. Syluest. in verb. matrimonium. 2. quest. 7. & prædicti Docto. idem dicere videntur. Vnde falsa est gloss. in d. §. finali. versio sponsalium, quæ in extraneis idem, quod in parentibus asserit.

Tertio,

¶ Tertio ex præmissa conclusione deducitur veritas gl.
in cap. non debet. versic. de cetero. de consang. ex qua ego colligo ma-
 trimonium contractū expressio consensus, qui tamē nullus
 est, ob impedimentum aliquod iuris humani, effici legitimi-
 mum, si adducta principis facultate ad contrahendum illud;
 vir & femina scienter in eodē coniugio perseverauerunt,
 Ex hoc enim videntur exhibere nouum consensum & validum ad coniugium, per illa
 signa exteriora, quam opin. Abb. & Dd. ibi approbat commu-
 niter, & pro ea est text. *in capi. proposuit. & cap. fin. de coniu. ser-*
uuntur. & pro ea est text. in capi. proposuit. & cap. fin. de coniu. ser-
uuntur. vbi ex Bern. gl. notatur, ex coitu carnali tempore idoneo
 scienter subsecuto, matrimonio præsumi, si prius consen-
 sus verbis expressis, sed propter aliquā causam nullus præ-
 cesserat. Sicut ex copula post sponsalia subsecuta matri-
 monium præsumitur: hanc etiam opinionē asserit esse com-
 mune Ferd. Loazes præf. Illerden. *in tract. de matrimon. dub.*
12. n. 14. Ex quo subinfertur declaratio ad gloss. in c. 1. de eo, qui
dux. in matrim. dicentem nouum consensum esse necessarium,
 vt vir, qui viuente prima vxore cum secūda hoc ignorante
 contraxit, mortua prima coniugium cū secūda contraxit
 dicatur, idem ibi notat Ioan. Andr. & Dd. communiter, ac
 Bald. Nouell. *in tract. de dote. par. 11. §. hactenus. nu. 18. & probatur*
in capi. veniens. eodem tit. & hanc opinionem commune esse fatetur
 eam sequutus Paris. *consil. 52. col. 1. vol. 4. qui sequentem intel-*
 lectū addit. col. 2. Satis enim erit tacite aliquo sufficienti signo
 nouum cōsensum præfari. Nempe si vir, & femina scienter
 primam vxorem mortē obijse, in coniunctione, & co-
 habitatione perseverēt, quo in casu exigitur scientia in ipsa
 femina ante hanc coniunctionis perseverantiam. Oporteret
 enim ipsam scire priorem vxorē iam mortuam esse, & sic
 primum matrimonium solum fuisse, quemadmodum *in*
d. c. 1. Hostien. Prapof. & alij explicant, pro quibus gloss. facit.
 quæ similem notat conclusionem *in d. c. fin. de coniu. ser-*
 uuntur. * Huic sententiæ Iuriscōsultus Paulus, *in l. eos. ff. de rit. nupt.*
 suffragari videtur, si tamen iuxta legitimum sensum intel-
 ligatur: inquit enim, etsi contra mandata contractū sit ma-
 trimonium in Prouincia, tamen post depositum officium,
 si in eadē voluntate perseverat, iustas nuptias effici, & ideo
 liberis postea natos esse iusto matrimonio, legitimos esse.
 Perseuerare autem eos proculdubio intellexerim, si per co-
 habitationem coniugalem aut aliquo sufficienti signo con-
 sensum præstitisse intelligantur, cū & antea præstitus nul-
 lus omnino fuerit. Sic *in l. si quis in senatorio. eod. titu. dum VI-*
lpianus scribit si quis in senatorio ordine libertinā habue-
 rit vxorem, quamuis interior vxor non sit, attamen in ea
 conditione est, vt si omiserit dignitatem vxor esse incipiat.
 Hac Vlpianus, vxor esse incipiat, vt ipse interpretor, si no-
 uus consensus vtriusq; expressus vel tacitus accesserit, nec-
 que satis priori consensui non contradicere. Aut planē hæc
 Iuriscōsultorum responsa, ad iuris ciuilibus coniugales pro-
 hibitiones pertinent. His denique adde quæ ipse superius
 c. 3. n. 5. tradidi, & quæ prius tradideram *parte prima. c. 4. §. 2.*

¶ Hęc autem expressio consensus coniugalis non refert à
 quo incipiat, à viro an femina, quamuis honestū sit femi-
 nam prius interrogari. *text. sic passim intellectus in cap. pen. de*
spons. & in c. licet spon. duo. Possent enim contingere, quod femi-
 na requisita à viro vt eū acciperet in coniugē, responderet:
 accipe tu me prius in vxorē, ac demum ego te accipiam in
 virum. At cū vir eam expressē vxorē accepisset, possent ipsa
 femina ipsum virum irridere, ac libere refragari. Nec erit
 ex hoc matrimoniu, quod apertissimi iuris est, & consuluit
 in hac specie Ludou. Gozadin. *con. 77. Nec est necessariū vtri-*
usq; cōsensum eodem tempore exprimi, licet mutus con-
 sensus ad coniugiu exigatur. *c. tua de spon. Satis enim est eun-*
 dem consensum præsumptiuē concurrere: veluti si quis con-
 sentiat prius, ac demū illo consensu nō reuocato, sed tacite
 durante, cōsentiat alter, etiam ex interuallo: efficitur enim
 tunc matrimonium secundū Maio *in 4. sent. dist. 27. q. 1. gl. &*
ibi præpos. in c. dilectus de spon. idē Præp. in c. pen. eod. tit. & Syluest.
in v. 16. matrimon. 2. quæst. q. 6. Hosti. in d. c. pen. & ibi Cardin. & Hē-
ric. col. 2. per tex. insignem in cap. vlt. de procurat. in sexto. quorum opinio
 communis est, vt asserit Alex. *in l. si stipuler. in fin. ff. de verb. oblig. &*
 id manifestū est, *in con. 4. n. 8. in ver. consilia Zasij vol. 2. quo in loco*
 author primū intellectū, qui statim sequitur ad Abb. opini-
 onē verū esse ostendit: quæ hæc ipsa sententia late ibi disputa-
 tur *con. 2. 3. & 5. & in effectu cōmunis assertio recipitur, quā*
 ita explicat Paris. *consil. 55. vol. 4. n. 15. Tametsi Abb. in d. c. dilectus*
 dicat cōtrariam opin. onē, esse de iure veriorē.

sentiat Ant. *conf. 64. col. 2. ad finē. quorum opinio procederet, si*
 interuallum foret longum inter primam, & secundam con-
 sensus expressionem, *text. ita communiter, intellectus in l. 1. §. 1.*
ff. de verb. oblig. Haberet etiam locum, quādo is, qui consentit,
 credit eum qui prius cōsenserat non pœnituisse, cū tamen
 pœnituerit. Nam licet ille primus post præstitū consensum
 ab altero consentiat, nō est matrimonium, quod Ant. notat
in d. consil. & Fel. in c. ex parte decani. de rescrip. n. 11. pulchrē Anch.
in con. 228. cum duobus sequentib. & potest hoc notari ex glossā in
c. fin. de coniu. seruo. & ex c. veniens. de eo, qui dux. in matrim. Hoff.
 Prapof. *in c. 1. eod. tit. & hæc quidem locum habent, vbi præ-*
 sentes contrahere volunt matrimonium.

Sed inter absentes constat matrimonium contrahi per
 procuratores, *c. si de procu. in sexto. in quo plura notanda sunt.*
 Primum mandatum exigi speciale ad contrahendum cum
 certa, & expressim designata persona. gl. ab omnib. *recepta*
in d. c. fin. text. in l. generaliter. ff. de ritu nuptiar. not. optimē Abb. in c. in
causis de elect. col. 6. idem con. 114. 2. vol. Nec refert, quibus verbis
 hunc contractum procurator concipiat: an ipse contrahat
 absentis nomine, an pronūciat verba in persona absentis.
 Nempe si dicat: *cōtraho tecum matrimonium nomine Titij: an dicat,*
Titius te vxorē accipit, me internuntio: ut quincque enim cōtrahatur,
 matrimonium est, Bart. quem ibi alij approbat *in l. qui bona.*
§. si alien. ff. de damn. infecto. Alex. consil. 149. 5. vol. colum. pen. Tametsi
 rectius contrahatur secundū modo quam primo, ex Bal. *in*
l. vn. ca. §. ne autem C. de cad. tollen. col. pen. Abb. in cap. ex parte in 2. de
conuerf. con. ug. Fran. & Domi. in dicto c. si Syluest. in verbo matrimo-
 nium: 5. q. 5. Hic enim procurator nuntius, censeripotius de-
 bet: cum his actus non cadat in procuratorem.

Secundo adnotandum est minime valere matrimoniu
 contractum per procuratorem, si tempore, quo procurator
 contrahit is qui mandatum dederat, iā id reuocauerat pro-
 curatore etiam, & eo cū quo contrahit ignorantibus, *text.*
in d. c. si in fine. quem putat fing. Fel. in Rubr. de sponsalib. col. 5.

Ex quo inferit Dom. *in consil. 33. col. pen. quem sequitur Ludou.*
 Gozadin. *conf. 77. matrimonio contracto inter consanguineos,*
 sub cōditione si Papa dispensauerit, coniugiu illud impedi-
 diri, ita, vt adueniente dispensatione Papæ, nullū sit mat-
 rimoniū, si alter, etiā altero ignorante, reuocauerit consen-
 sum, quē prius præstiterat. Procedit vero hæc secūda con-
 clusio, etiā si is, qui mandatum dederit, iurauerit id non re-
 uocare gl. *in d. c. si. vbi eā sequuntur Dd. & est fing. secundū*
Soc. conf. 58. 3. vol. quā dicit esse auream Fel. in cap. si diligenti. col.
6. de for. comp. atque fing. Ia. in l. si non sortē. §. si centu. col. 3. ff. de con-
dit. inde sequuntur eam Abb. Fel. n. 12. & Dec. n. 7. in cap. cū ac-
cessissent. de consir. idem Dec. in c. ad nostram. de consir. vtili vel inuti.
 Roch. Cur. *de iure patron. in verb. honorificu. q. 12. & Fel. in c. ex parte*
decani. de rescrip. n. 12. quæ tandē opinio quō ad matrimonia
 ita frequenter recipitur. vt minime sit in dubium reuocanda.

Tertio est notandū non esse necessariam mandatū reuo-
 cationē expressam, sed tacitā sufficere: vt si is, qui manda-
 tum dedit, ante contractum matrimoniu ex primo manda-
 to, dederit secundū mandatū ad contrahendum cum alia,
text. in ca. si duo de procurato. in 6. atque idem dicendum, si ante
 contractum matrimoniu à procuratore, is qui mandatū de-
 derit, cum alia matrimonium contraxerit, etiam ignorante
 procuratore, quod Abb. tenet, *in ca. causis. de elect. col. 6. vbi for-*
 titius asserit, electionē factam à canonicis, qui alteri eligēdi
 potestati dederunt, preferri electioni factē postmodū ab il-
 lo compromissario, etiam ignorante, quo fit, vt quāuis cleme-
 ti. de renunciatio. statutum sit reuocationem mandatū ad renū-
 ciantium beneficio Ecclesiastico nihil prodesse, nisi man-
 datario nota fiat: tamen si is, qui mandatū dederat priusquā
 mandatarius eo vtatur, renūciauerit, etiā mandatario igno-
 rante, prima renunciatio secundæ est præferenda: cum ex
 ea etenim vacet beneficium, non potest ex secūda vacare,
 hoc idem asserit Roman. *conf. 342. & Fel. in cap. ex parte. de-*
cani. n. 16. de rescrip. Blasius Aureli. in additionibus ad Gul. de Monte.
Laud. & Philip. Probus. additionibus ad Ioan. Monach. in d. capit. fin.
 quorū opinio dubia mihi videtur in renunciatione benefi-
 ciorum, quia reuocatio tacita mandatū, quæ fit constitu-
 endo alios procuratores, est etiam deducenda ad mandata-
 rii scientiam. gloss. *in d. clemen. 1. de renunciat. versic. quomodolibet.*
 & ibi Cardin. q. 5. quam glo. & alias rationes ad hanc senten-
 tiam adducit Barb. *consil. 48. in 4. vol. hanc vltimam opinionē,*
 quā & ego teneo, libet me professus, quo non relato Phi-
 lo. Pro. sibi parum constans, idem asserit *in rubr. de renuncia. in*
tit. 3. pen. de Scl. in tract. de benef. 3. part. q. 16. in fin. Nec
 Rom. 2.

Roma. est pro contraria opinione: solum enim asserit, beneficium semel vacans ex vna causa, non posse ex alia, absque noua collatione, vacare. At hic nos negamus vacare ex prima renunciatione. Id vero quod Abb. notat, & si dubium sit, nam & Innoc. ibi contrarium dixit, concedi tamen potest: cum ibi non sit ita reprobanda variatio, sicuti in casu d. d. clem. 1.

Quarto circa eandem c. s. conclusionem, idem dicendum credimus in matrimonio, quod per epistolam contrahendum erat, ex gl. memorabili in c. nec illud. 30. q. 5. notat Fel. in d. cap. ex parte decani. nu. 10. Repetunt late Zalius, ac plures alii Dd. in eadem controuersia disputantes. conf. 2. 3. 4. & 5. vol. 3. Paris. conf. 55. vol. 4. col. 1. & 2. Dorad. 3. Miscellan. c. 4. vbi tradit, an per epistolam matrimonium probetur? quibus omnibus addo questionem huic proximam & similem, dicussam à Carolo Ruino conf. 6. num. 7. vol. 1. quam diligenter oportet perpendere ex auctoribus per eum nuncupatim citatis.

S. P. R. I. M. V. S.

De verbis in contrahend. Matrimon. adhibendis.

S. V. M. M. A. R. I. A.

- 1 Verba que sufficiunt ad matrimonium contrahendum.
- 2 Verborum communis sensus, qualitas, & conditio personarum attendenda sunt.
- 3 Matrimonium contrahitur frequenter per interpretem.
- 4 Verba hæc, volo contrahere tecum matrimonium: an efficiant sponsalia de presenti.
- 5 Verba ista, habeo te in uxorem, an matrimonium inducant.
- 6 Verba hæc, non habeo aliam in uxorem nisi te, quo pacto sint intelligenda.
- 7 Negatiua oratio ex se ipsa nihil affirmat.
- 8 Nisi, dicitio, qualiter sit explicanda.
- 9 Quam, particula, idem quod, nisi, operatur.
- 10 Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum, & eius regula intellectus.
- 11 Actio est ius persequendi in iudicio, &c.
- 12 Intellectus ad l. Titia. §. si ff. de manumissis testamento.
- 13 Ad diminutionem inducta non possunt argumentum operari.
- 14 Intellectus ad l. quibus diebus. §. quidam Titio. ff. de conditionibus & demonstr.

Quæ autem verba sufficiant ad matrimonium contrahendum, plane constat hoc canone. Verba presentem conjugalem consensum exprimentia, matrimonium significant. Si quis enim femina dicat, accipio te in uxorem, femina vero e conuerso respondeat, & ego te in virum accipio, matrimonium censetur ibi contractum. Idem est, si viro dicenti, accipio te in meam uxorem respondeat femina, placet. Verum non minima est inter nos rates controuersia, quibus verbis preteritum conjugalis consensus exprimitur. Illud tamen primo aduertendum est, in dubio quam significationem habeant verba prolata, communem sensum eorum accipiendum fore, c. ex literis. in 1. de spons. & l. labeo. ff. de supel. lega. gl. notanda in l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de legat. 3. quæ asserit communem sensum verborum, præualere propriæ dictionis significationi. Bart. in l. talis. in per ff. de leg. 1. Bal. in lib. lege. C. de legit. hered. dicens sermone prolato vulgari lingua, iuxta vulgarem sensum esse intelligendus, notat. Ant. Burg. in Rub. de empti. & vend. col. si. Tal. in l. si autem. colum. si. C. de success. edict. gl. in c. nonnulli. vers. dicitur, de rescript. & hoc ipsum in coniugali contractu notat Ioann. in Summa conf. 1. 4. tit. 2. q. 4. in quo etiam attendenda est loquentium qualitas & conditio. cap. solite de maiorita. & obediens. Abb. conf. 78. in 2. vol. col. 2. & late Francisc. Niconitius in Rub. ff. de noui. oper. nunciatio. num. 196.

Ex quibus primo inferitur matrimonium contracto per interpretem quod fieri potest, gl. communiter approbata in c. ex literis. in 1. de spon. tex. in lib. 1. §. si ff. de verb. obl. cui dari debet fides integra cum fuerit electus communi contrahentium consensu. Bart. & alii in d. §. si. si aliquid incidat dubium ex eo, quod alter contrahentium dicit se non intellexisse verba interpretis, in illa significatione, ad communem sensum recurritur, ita probat tex. in d. c. ex literis. Imo & si sine interprete, Galla & Hispani verba apta coniugio pronunciant, vt iudicemus inter eos matrimonium contractum fuisse ad actus inter eos subsecutos vel ab eis premissos, deueniendum est, an ex communi vsu illi actus sint coniugales. Abb. in d. c. ex literis. Pal. in 4. sen. dist. 27. q. 2. art. conclus. 4.

Secundo hinc constat, contracto coniugio inter duos eiuſdem idiomatis, si alter contendant verba prolata accepisse in sensum distinctum à matrimonio, communis illorum verborum sensus erit considerandus, ex sensu

c. ex literis. Atque erit exemplum: si contrahentium alter dicat, promitto te in uxorem habere, donec terra cooperat oculos meos. Est enim hic sermo intelligendus iuxta communem sensum, id est, donec moriar: non autem donec ipse viuus terra cooperiam oculos. Eruntque obuia mille exempla similia, vides igitur quanti momenti sit communis verborum intellectus. Hinc etiam consuluit Felix Maecolus in tract. de matrimon. vol. 9. non contrahi matrimonium his verbis: nunquam te deuelinquam.

Sed quid dices. Num hæc verba, volo contrahere tecum matrimonium, significant presentem conjugalem consensum? Et si verbum volo, in his, quæ à sola voluntate loquentis pendunt, adiungatur infinitiuo designanti initium actus, cuiusque suspensionem, erit contractus sponsaliorum, vt volo contrahere, volo te ducere in uxorem. Ita Ioan. And. & Abb. quorum opinio est magis communis in d. capi. ex literis. Syluest. in verb. matrimonium. 2. q. 9. Matthe. de Affli. in constit. Neap. lib. 3. tit. 19. col. 2. In qua decisione refellenda est opinio Ioan. in sum. conf. 1. b. 4. tit. 2. q. 4. Aftenfis. lib. 8. tit. 3. q. 7. dicentium isto casu nec esse sponsalia contracta. Sic ex diametro auertenda est Card. sententia in d. capi. ex literis. asserentis per dicta verba contractum esse verum matrimonium. Cuius opinio posset sane intelligi, si dicta verba forent prolata de libertate, & ad interrogationem alterius, ex mente Barto. in l. gerit. col. 3. ff. de acq. hered. vel quando præcessisset tractatus de matrimonio contrahendo. Card. in clem. vnic. de consang. q. 20. vel si communis vsus loquendi hanc significationem matrimonij receperit, ex eod. Card. in d. c. ex literis. Sin autem verbum, volo, adiungatur verbo prænotanti executionem actus perfecti, & sic matrimonij exercitium, censetur matrimonium contractum, vt volo te habere in uxorem, volo te tenere uxorem, isti enim actus præmittunt contractum matrimonij, & ideo illa verba matrimonij præ se ferunt, in quo conuenire videntur Dd. in dict. capi. ex literis. vbi Hostiens. & Abb. hoc tenent, & Syluest. in d. §. 9. Henric. in capi. ex parte, de spons. quod quamuis sit dubium ex his, quæ dicuntur in quest. sequenti: id tamè est apud omnes in confesso, matrimonium contractum censeri, quando verbum volo, adiungitur rei: exemplum, volo te in uxorem: idque sentit Bald. in l. 1. col. 2. C. de Sum. Trinit. Dd. in l. serui electione. §. si ff. de leg. 1. & in l. vendentis. C. de contrah. empt.

Solet etiam dubitari, an matrimonium sit contractum illis verbis: Habeo te in uxorem, iuro, seu promitto, quod te habeo in uxorem. Et ex capi. ex parte, de sponsa. probari videtur matrimonium his verbis contractum esse, & ibi gloss. communiter recepta eandem opinionem asserit. Quj etenim consequens vult, antecedens illi præmissum velle videtur, l. illud. ff. de acqu. hered. capi. præterea, de offic. deleg. Is ergo qui habere aliquam in uxorem promittit, cum ea matrimonium modo contrahere ostendit, idem proficitur gloss. in capi. si quis diuini. per text. ibi 30. quest. 5. in princ. idem tenent Abb. & Dec. in capi. iur. iur. de probatio. colum. 1. & esse hanc opinionem communem, constat ex Abb. & Præpos. in d. capi. ex parte. & fatetur expressè Hadria. in 4. sentent. quest. 1. 3. de matrim. Sed magister in 4. sentent. dist. 28. capi. 2. tenet in hoc contrarium: cuius opinio probatur ratione. Verba enim quæ propriè competunt contrahendo matrimonio, si pronunciantur in futuro tempore, inducunt sponsalia, secundum Palud. in 4. dist. 27. q. 2. artic. 4. conclus. 4. ergo & ita, cum in futuro tempore pronunciantur, nõ designant matrimonium. Et præterea illa verba, habeo te in uxorem, intelligi possunt vera omnino esse, quamuis modo non habeam te in uxorem, vt constat: ergo non sunt necessario referenda ad matrimonium præsentis consensu contractum. Ego autem tunc presentem consensum coniugio præstitum esse opinor, quando ex verbis prolatis consensus is de presenti necessario sequitur. At in hac questione is consensus non sequitur necessario, igitur matrimonium nõ est. Quo fit vt Hadria. in 4. sentent. q. 13. de matrim. à frequentissima nostratum sententia discedat, Magistrus sequutus, in qua sententia antiquiores quidam canoniste fuerunt: nempe Hugutio, & Laurentius, quos Henri. refert. in d. c. ex part. idem innuat Ang. in aub. quibus mod. nat. ur. effi. legit. §. si colla. 6. Et quo ad text. in d. capi. ex parte, respondetur, ibi esse illis verbis, ab hoc tempore, & similibus consensum futurum ad presens tempus deduci. Vnde illum text. ad hanc questionem notare, rationi non congruit. Nec obstat ratio: qui enim vult id, quod sequitur, censetur omnino velle id, quod præmittitur, necessario illo tempore, quo consequens executioni tradendum est, id est, qui habet aliquam feminam in uxore actu; præmittit